

De kerkuil binnenstebuiten

Het wordt stil ...

Na de luidruchtige baltsperiode breekt nu een periode aan van relatieve stilte. Terwijl in de vorige fase de kerkuil aan iedereen wil tonen dat hij er de baas is, is het nu net alsof de kerkuilen verdwenen zijn. Dat is niet verwonderlijk, want ze hebben iets te verbergen : hun eieren.

Het mannetje vertoeft nu bijna constant in de nabijheid van z'n vrouwtje. Van twee weken voor het vrouwtje begint te leggen tot het laatste ei is gelegd, bewaakt man kerkuil zeer intensief z'n partner, kwestie van ontrouw van het vrouwtje te vermijden en te moeten zorgen voor andermans jongen. Daarna zoekt het mannetje terug z'n vertrouwde roestplaatsen op.

De eieren zijn, zoals bij de meeste holenbroeders, kalkwit en eerder ovaal-rond. De witte kleur is handig in de donkere nestruimte. Wat ook opvalt is het feit dat de eieren van de kerkuil relatief klein zijn, rekening houdend met de grootte van de vogel en zeker in vergelijking met gelijkaardige roofvogels. Hierachter schuilt een strategie. Door wat kleinere eieren te produceren is de kerkuil in staat om meer eieren te leggen en zo meer jongen voort te brengen. De kleinere eieren bij de kerkuilen komt vooral tot uiting in kleinere dooiers. Een kerkuilenei meet veertig bij éénendertig millimeter en weegt achttien gram.

Het aantal schommelt tussen gemiddeld vier (in slechte muizenjaren) en zeven eieren (in goede muizenjaren), uitzonderlijk zijn er dat meer dan tien tot zelfs maximaal achttien. Bij het begin van de eileg schat het vrouwtje de voedselsituatie in op basis van de prooien die ze aangeboden krijgt van haar partner en haar eigen jachtresultaten. Er worden eieren gelegd met een interval van twee tot drie dagen. Vanaf het eerst ei wordt er onmiddellijk gebroed en dit voor een duur van één maand. Soms gebeurt het dat de onderbreking tussen twee eieren langer duurt, zelfs tot zeven dagen. Dit komt bijna uitsluitend door extreme weersomstandigheden (bittere koude, sneeuw, veel regen).

De vroege legfels van een kerkuil (maart, april) zijn gemiddeld kleiner dan de zomerlegfels (juni). Ook dit is strategisch gekozen. De kerkuilen die in het voorjaar geboren worden, vliegen reeds uit aan het begin van de zomer, wanneer het aantal muizen nog op een hoog niveau staat. De jongen kerkuilen kunnen hiervan genieten en een eigen stek kiezen vooraleer de herfst begint. Door het vroeg uitvliegen van de jongen is het koppel zelfs in staat om een tweede legsel te beginnen. Op die manier kan een koppel meer jongen grootbrengen dan bij de keuze van een groter zomerlegsel met minder kansen voor de jongen in de herfst en winter. Wanneer de voedselsituatie het enigszins toelaat, kiezen de kerkuilen dus voor vroege legfels.

Enkel het vrouwtje heeft een broedvlek. Alleen zij neemt het broeden voor haar rekening. Aan het begin van de nacht verlaat het vrouwtje de nestplaats maar slechts voor enkele minuten. Het mannetje bewaakt ten hoogste de eieren terwijl vrouwlief eventjes de vleugeltjes strekt. Hierbij zit hij wel op de eieren en verhindert hij hierdoor dat ze afkoelen. De eieren worden iedere twee tot drie uur door het vrouwtje met de snavel gedraaid. Doe het vrouwtje dit niet, dan zakt het embryo naar beneden en is er geen goede verdeling van de warmte over het ei tot gevolg.

Twintig tot dertig procent van de kerkuileneieren komen niet uit. Ten dele komt dit omdat de eieren onbevruucht zijn. Dit komt het vaakst voor bij het laatst gelegd ei. De eileider van het vrouwtje is immers in staat om het sperma van het mannetje af te stoten. Deze neiging neemt toe naarmate het legsel volledig wordt. Soms komt het ook voor dat het laatste ei slecht bebroed werd, door de aanwezigheid van grotere broers of zussen die reeds veel aandacht opeisen.

Gedurende de ganse broedtijd krijgt het vrouwtje haar prooien van haar man-kerkuil. Gedurende ruim een maand moet ze dus niet op jacht gaan.

